1
ZIUA ÎN CARE LUMEA S-A SFÂRȘIT

Numiți-mă Iona. Cam așa au făcut și părinții mei. Mi-au spus John.

Iona, John – și dacă m-ar fi chemat Sam, tot un Iona aș fi fost, nu pentru că le-aș fi purtat ghinion altora, ci pentru că cineva sau ceva m-a silit să fiu în anumite locuri, la un moment dat, negreșit. Mi s-au oferit mijloacele și motivele convenționale sau bizare. Și, conform planului, Iona a fost, clipă de clipă, în locurile indicate.

Ascultați:

Când eram mai tânăr – cu două soții în urmă, cu 250 000 de țigări în urmă, cu 3 000 de sticle de băutură în urmă...

Când eram mult mai tânăr, am început să adun material pentru o carte care avea să se numească *Ziua în care lumea s-a sfârșit*.

Cartea urma să se bazeze pe fapte reale.

Voiam să fie o relatare despre ce au făcut americanii de seamă în ziua în care a fost lansată prima bombă atomică asupra Hiroshimei.

Urma să fie o carte creștină. Pe vremea aceea eram creștin.

Acum sunt bokononist.

Aș fi fost bokononist și atunci, dacă s-ar fi găsit cineva care să mă învețe minciunile dulci-amărui ale lui Bokonon.

Dar bokononismul nu era cunoscut dincolo de plajele acoperite cu pietriș și de muchiile de coral care înconjoară Republica San Lorenzo, o insuliță din Marea Caraibelor.

Noi, bokononiștii, credem că lumea este organizată în echipe care îndeplinesc Voia Domnului fără să li se descopere vreodată faptele. Bokonon dă numele de *karass* unei astfel de echipe, iar instrumentul, *kan-kan*-ul, care m-a adus în *karass*-ul meu a fost cartea pe care n-am terminat-o niciodată, cartea pe care voiam să o intitulez *Ziua în care lumea s-a sfârșit*.

2
CE FRUMOS, CE FRUMOS

„Dacă viața ta se intersectează cu viața altcuiva fără vreo explicație logică", scrie Bokonon, „atunci persoana aceea poate face parte din *karass*-ul tău."

Tot în *Cărțile lui Bokonon* el ne spune: „Omul a creat tabla de șah; Dumnezeu a creat *karass*-ul. Bokonon vrea să spună că un *karass* nu ține seama de deosebirile naționale, instituționale, ocupaționale, familiale sau de clasă.

Forma lui este la fel de laxă ca a unei amibe.

În *Al cincizeci și treilea calipso*, Bokonon ne îndeamnă să cântăm împreună cu el:

Un bețiv din parc
Care doarme dus,
Un vânător din junglă
Vânând după apus.
Un dentist chinez
Și-a Angliei regină.
Toți se întâlnesc –
Piese-ntr-o mașină.
Ce frumos, ce frumos.
Ce frumos, ce frumos.
Ce frumos, ce frumos,
Oameni atât de-ndepărtați
Laolaltă angrenați.

3
SMINTEALĂ

Bokonon nu ne avertizează nicăieri în scrierile sale asupra încercărilor de a-ți descoperi limitele *karass*-ului său și natura lucrării pe care Dumnezeu Atotputernicul ți-a hărăzit-o. Bokonon notează doar că, în mod inevitabil, aceste investigații nu pot fi duse la bun sfârșit.

În capitolul autobiografic al *Cărților lui Bokonon*, el povestește o parabolă despre nesăbuința de a pretinde să descoperi și să înțelegi:

Am cunoscut odată o doamnă, membră a Bisericii Episcopale, care locuia în Newport, Rhode Island; mi-a cerut să proiectez și să construiesc o cușcă pentru dogul ei danez. Doamna susținea că îl înțelege deplin pe Dumnezeu și Căile Sale. Nu putea pricepe de ce există oameni pentru care ceea ce s-a petrecut sau ceea ce urma să aibă loc reprezintă un mister.

Și totuși, când i-am arătat schițele cuștii pe care i-o propuneam, mi-a spus: „Îmi pare rău, dar n-am putut niciodată să descifrez chestiile astea."

„Dați-i-le soțului sau preotului dumneavoastră ca să I le transmită lui Dumnezeu", i-am răspuns, „și, când Dumnezeu o să aibă un moment liber, sunt sigur că va explica atât de limpede cușca pe care am desenat-o, încât până și dumneavoastră veți înțelege."

M-a concediat. Nu o voi uita niciodată. Credea că lui Dumnezeu Îi sunt mai dragi cei care navighează în bărci cu pânze decât cei care au bărci cu motor. Nu suporta să se uite la un vierme. Când vedea unul, începea să țipe.

Era o smintită, și la fel sunt și eu, și toți cei care cred că pot înțelege lucrarea Domnului, scrie Bokonon.

4
ÎNFIRIPAREA ÎMPLETIRII FIRELOR

Orice-ar fi, vreau ca această carte să cuprindă cât mai mulți membri ai *karass*-ului meu cu putință și am de gând să examinez toate indiciile referitoare la ce dracu' am fost noi sortiți să facem pe acest pământ.

Nu vreau să fac din această carte un manifest al bokononismului. Doresc totuși să formulez un avertisment bokononist în legătură cu ea. Iată prima propoziție din *Cărțile lui Bokonon*:

„Toate adevărurile pe care vi le voi spune sunt minciuni sfruntate."

Avertismentul meu bokononist e următorul:

Orice om care nu e în stare să înțeleagă cum poate o religie folositoare să fie întemeiată pe minciuni nu va înțelege nici această carte.

Am zis.

Despre *karass*-ul meu, deci.

Cu siguranță din el fac parte copiii doctorului Felix Hoenikker, unul dintre „părinții" primei bombe atomice. Dr. Hoenikker făcea și el parte din *karass*, fără îndoială, deși a murit cu mult înainte ca *sinookas*-urile mele, firele din urzeala vieții mele, să se întrețească cu urzeala vieților copiilor săi.

Prima dintre progeniturile sale atinse de *sinookas*-urile mele a fost Newton Hoenikker, cel mai mic dintre cei trei copii și cel mai mic dintre cei doi fii ai săi. Am aflat dintr-o revistă a frăției mele, *The Delta Upsilon Quarterly*, că Newton Hoenikker, fiul laureatului Nobel pentru fizică Felix Hoenikker, a fost primit în grupul din care făceam și eu parte. Grupul Cornell.

Așa că i-am scris lui Newt următoarea scrisoare:

„Dragă domnule Hoenikker,
(sau poate ar trebui să spun dragă *frate* Hoenikker?)

Sunt un membru al frăției Delta Epsilon de la Universitatea Cornell și în prezent îmi câștig existența ca scriitor liber-profesionist. Adun materiale pentru o carte referitoare la prima bombă atomică. Cartea va conține exclusiv evenimente care au avut loc în data de 6 august 1945, când bomba a fost lansată asupra Hiroshimei.

Întrucât răposatul dumneavoastră tată este considerat unul dintre principalii autori ai bombei, v-aș fi extrem de recunoscător dacă mi-ați comunica orice fel de anecdotă referitoare la viața din casa dumneavoastră în ziua lansării proiectilului.

Cu părere de rău trebuie să mărturisesc că nu cunosc prea multe detalii despre ilustra dumneavoastră familie, astfel încât nu știu dacă mai aveți frați sau surori. Dacă aveți frați sau surori, mi-aș dori foarte mult să le aflu adresele, ca să le trimit și lor rugăminți similare.

Îmi dau seama că erați foarte mic în momentul lansării bombei, ceea ce este cum nu se poate mai bine. Cartea mea va pune accentul mai degrabă pe latura *umană* decât pe cea *tehnică* a bombei, astfel încât reflectarea acelei zile

prin ochii unui „prichindel“, dacă-mi permiteți acest cuvânt, ar fi cum nu se poate mai nimerită.

Nu trebuie să vă faceți griji asupra formei sau stilului. Lăsați aceasta în seama mea. Oferiți-mi doar scheletul povestirii.

Desigur, vă voi supune spre aprobare versiunea finală înaintea publicării.

Al dumneavoastră, frățește...“

5
SCRISOARE DE LA UN STUDENT LA MEDICINĂ

La care Newt mi-a răspuns:

„Îmi pare rău că mi-a luat atât de mult timp să vă răspund. Cartea pe care o scrieți pare foarte interesantă. Eram atât de mic în momentul lansării bombei, încât nu cred că vă pot fi de mare ajutor. Ar trebui să vă adresați fratelui meu și surorii mele. Sora mea este doamna Harrison C. Conners și are următoarea adresă: North Meridian Street nr. 4918, Indianapolis, Indiana. Acolo locuiesc și eu acum. Cred că va fi fericită să vă ajute. Nimeni nu știe unde se află Frank, fratele meu. A dispărut acum doi ani, imediat după înmormântarea tatălui meu, și de-atunci nu a mai dat nici un semn. Din câte știm, nu este exclus ca între timp să fi și murit.

Aveam doar șase ani atunci când a fost lansată bomba asupra Hiroshimei, așa că am fost ajutat să-mi amintesc tot ceea ce știu despre acea zi.

Îmi amintesc că mă jucam în sufragerie pe covor, în fața ușii biroului tatălui meu, în casa din Ilium, New York. Ușa era deschisă și îl puteam vedea pe tata. Era în pijama peste care avea un halat de casă. Fuma un trabuc. Își făcea de lucru cu un capăt de sfoară. În acea zi, tata a stat acasă în pijama. Stătea acasă ori de câte ori avea chef.

După cum probabil știți, tata și-a petrecut aproape întreaga sa carieră lucrând pentru Laboratorul de cercetare al Companiei Siderurgice din Ilium. Când a fost demarat Proiectul Manhattan, proiectul bombei, tata nu a părăsit orașul ca să lucreze la el. A spus că nu va lua parte la proiect decât dacă va fi lăsat să lucreze acolo unde dorea. În cea mai mare parte a timpului, acest loc era acasă. Singurul loc în care îi plăcea să meargă, în afara orășelului Ilium, era cabana noastră din Cape Cod. La Cape Cod a și murit. În seara de Crăciun. Probabil că știți și asta.

Deci, în ziua bombei, mă jucam pe covor în dreptul ușii biroului. Angela, sora mea, îmi spune că mă jucam tot timpul cu niște mașinuțe, imitând sunetul motorului, făcând *vruummm*, *vruummm* fără încetare. Așa că presupun că făceam *vruummm*, *vruummm* și în acea zi, în timp ce tata era în birou, jucându-se cu o sfoară.

Întâmplarea face să știu de unde provenea sfoara cu care se juca. Poate veți folosi informația la un moment dat. Tata luase sfoara de la manuscrisul unui roman pe care i-l trimisese un om aflat în închisoare. Era un roman despre sfârșitul lumii, intitulat *2000 d.H.* Cartea povestea cum niște savanți nebuni fabricaseră o bombă îngrozitoare care distrusese planeta. Când oamenii și-au dat seama că lumea se va sfârși, a avut loc o imensă orgie sexuală, iar Iisus Hristos și-a făcut apariția cu zece secunde înainte de lansarea bombei. Autorul se numea Marvin Sharpe Holderness și îi scria tatălui meu, în scrisoarea care însoțea manuscrisul, că era condamnat pentru că își ucisese fratele. Îi trimisese manuscrisul tatălui meu pentru că nu știa ce fel de explozibili trebuia să conțină bomba. Credea că tata îi putea sugera ceva.

N-aș vrea să credeți că am citit cartea la șase ani. Am avut-o în casă mult timp. Frank, fratele meu, și-o însușise pentru pasajele porcoase. Frank o ținea ascunsă la el în dormitor, în ceea ce numea *seiful din perete*. De fapt, nu era un seif, ci un coș de sobă acoperit cu un capac de tablă. În copilărie, eu și Frank am citit de vreo mie de ori fragmentul cu orgia. Am păstrat cartea ani de zile, până când a dat Angela de ea. A citit-o și a zis că e doar o mizerie plină de porcării. A aruncat-o în foc, cu sfoară cu tot. Angela era pentru noi ca o mamă deoarece mama noastră murise la nașterea mea.

Tata nu a citit niciodată cartea, sunt sigur. Cred că în toată viața lui (sau poate în toată viața lui adultă) nu a citit un roman sau o povestire. Nu își citea nici corespondența sau ziarele. Îmi închipui că citea multe publicații tehnice, dar, ca să fiu sincer, nu mi-l amintesc pe tata citind ceva.

După cum spuneam, tot ce îi trebuia lui din manuscrisul acela era sfoara. Așa era el. Nimeni nu putea să prevadă ce anume îi va stârni interesul. În ziua bombei era vorba de o sfoară.

Ați citit discursul lui de acceptare a Premiului Nobel? Iată tot discursul: *Doamnelor și domnilor, mă aflu în fața dumneavoastră pentru că nu am încetat niciodată să hoinăresc ca un băiețel de opt ani pe drumul spre școală, într-o dimineață de primăvară. Orice lucru mă poate face să mă opresc, să privesc, să mă minunez și, uneori, să învăț. Sunt un om fericit. Vă mulțumesc.*

Cum spuneam, tata s-a uitat o vreme la sfoară și apoi a început să o înfășoare pe degete. Degetele lui făceau modelul acela numit *leagănul pisicii*. Nu știu de unde învățase tata să facă așa ceva. Poate de la tatăl *lui*. Era croitor,

așa că în copilărie tata trebuie să fi avut o mulțime de sfori și ațe la îndemână.

A fost singura dată când l-am văzut pe tata antrenat în ceva pe care unii l-ar numi joc. Nu avea nici o aplecare spre trucurile, jocurile și regulile pe care le inventează oamenii. Sora mea ținea un album cu decupaje din ziare, și printre acestea se afla un articol din *Time*, în care cineva îl întrebase pe tata ce jocuri joacă pentru a se relaxa, iar el răspunsese «De ce să mă obosesc cu niște jocuri inventate, când există atât de multe jocuri reale?»

Probabil că se surprinsese pe sine atunci când făcuse din sfoara aceea leagănul pisicii, și poate că își amintise de copilărie. A ieșit brusc din birou și a făcut ceva ce nu mai făcuse niciodată. A încercat să se joace cu mine. Până în acel moment, nu numai că nu se mai jucase cu mine, ci abia dacă-mi adresase vreun cuvânt.

S-a pus în genunchi pe covor lângă mine și a zâmbit larg, scuturându-mi sfoara prin fața ochilor. «Vezi? Vezi? Vezi?» m-a întrebat. «Leagănul pisicii. Vezi leagănul pisicii? Vezi unde doarme pisicuța? Miau! Miau!»

Porii de pe fața lui erau mari ca niște cratere de pe Lună. Avea smocuri de păr în urechi și în nări. Din cauza fumului de trabuc, îi mirosea gura ca o hazna. De la o distanță atât de mică, tata era cea mai urâtă apariție pe care-o văzusem vreodată. Imaginea aceea îmi apare mereu în vis.

Și apoi a început să cânte:

În pom într-un leagăn doarme pisicuța
Vântul când bate, ea se dă huța.
Dacă o creangă va fi ruptă de vânt,
Leagănul și mâța se vor izbi de pământ.

Am început să plâng. M-am ridicat și am fugit afară cât am putut de repede.

Trebuie să mă opresc aici. E trecut de două noaptea. Colegul meu de cameră s-a trezit și se plânge de zgomotul pe care îl face mașina de scris."